

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 12.6.2006
KOM(2006) 281 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

**Augimo ir užimtumo strategija ir Europos sanglaudos politikos reforma
Ketvirtoji pažangos sanglaudos srityje ataskaita**

{SEC(2006) 726}

TURINYS

1.	Ekonominiai ir socialiniai skirtumai išsiplėtusioje es.....	3
1.1.	Augimas – vis dar lėtas, bet tikimasi, kad spartės	3
1.2.	Skirtumai	4
1.2.1.	BVP – naujų valstybių narių augimas yra spartesnis, tačiau konvergencija dar yra ilgalaikė perspektyva	4
1.2.2.	Užimtumas – 70 % tikslui pasiekti reikia 24 milijonų naujų darbo vietų.....	4
1.3.	Skirtumų tendencijos.....	4
1.3.1.	Skirtumai tarp tikslų.....	4
1.3.2.	... ir kiekvienas tikslas atskirai	5
1.3.3.	MTTP ir IRT (informacinių ir ryšių technologijų) indėlis į tvarų augimą.....	6
2.	Naujausi pokyčiai ES sanglaudos politikos srityje	6
2.1.	Biudžeto vykdymas 2005 m. – didžiausi įsipareigojimai	6
2.2.	Bendrijos strateginės gairės sanglaudai 2007–2013 m.	7
2.3.	„Sanglaudos politika ir miestai: miestų indėlis į augimą ir darbo vietų kūrimą regionuose“	7
2.4.	Sanglaudos politika – augimo ir užimtumo strategijos pagrindas	8
2.5.	Ištekliai: 2005 m. gruodžio mėn. Europos Vadovų Tarybos išvadų santrauka.....	9
2.6.	Naujų sanglaudos politikos programų inovacijos	9
2.6.1.	JASPERS	10
2.6.2.	JEREMIE	10
2.6.3.	JESSICA	10
2.6.4.	Viešųjų paslaugų modernizavimas.....	10
2.7.	Strateginės gairės kaimo plėtrai ir Europos žuvininkystės fondas.....	11

Ivadas

ES sanglaudos politikos raidos atžvilgiu, laikotarpis nuo Trečiosios pažangos sanglaudos srityje ataskaitos paskelbimo 2005 m. pavasarį buvo svarbus dėl trijų pagrindinių priežasčių. Pirmiausia, po istorinės plėtros 2004 m. gegužės mėn. sanglaudos politikos programų įgyvendinimas naujosiose valstybėse narėse išibėgėjo 2005 m., ir tik dabar yra matomi pirmųjų įgyvendinimo metų rezultatai. Antra, smarkiai pasistūmėta rengiantis 2007–2013 m. programavimo laikotarpiui. Visų pirma 2006 m. gegužės 17 d. Parlamento, Tarybos ir Komisijos pasirašytas institucijų susitarimas dėl 2007–2013 m. finansinės perspektyvos suteikė valstybėms narėms ir visos ES regionams pagrindą tolesniam naujų programų rengimui. Be to, siekdama parengti pagrindą šiam darbui Komisija priėmė kelis svarbius dokumentus (įskaitant Bendrijos sanglaudos politikos strateginių gairių projektą, Bendrijos kaimo plėtros strateginių gairių projektą ir valstybės pagalbos regionams strategines gaires 2007–2013 m.). Trečia, pagrindiniuose politiniuose sprendimuose, priimtuose aukščiausiu lygiu 2005 m., sanglaudos politikai skirtas pagrindinis vaidmuo Sąjungos augimo ir užimtumo darbotvarkėje (Lisabonos strategija).

Šie klausimai yra nagrinėjami ketvirtojoje pažangos ataskaitoje. Pirmiausia joje pateikiama naujausia informacija apie tendencijas ir skirtumus tarp valstybių narių ir regionų. Po jos pateikiami svarbiausi politikos sistemos pokyčiai, įskaitant 2005 m. gruodžio mėn. priimtą Europos Tarybos susitarimą dėl sanglaudos politikai skirtų išteklių 2007–2013 m. finansinėje perspektyvoje.

1. EKONOMINIAI IR SOCIALINIAI SKIRTUMAI IŠSIPLĖTUSIOJE ES

Šioje dalyje apžvelgiamos socialinės ir ekonominės tendencijos ir skirtumai. Pateikiama naujų įrodymų apie vienam gyventojui tenkančio BVP, augimo tempų ir užimtumo skirtumus lemiančius veiksnius, ypač susijusius su investicijų į MTTP ir informacinę visuomenę dydžiu.

1.1. Augimas – vis dar lėtas, bet tikimasi, kad spartės

2005 m. Sąjungos ekonomika ir toliau pasižymėjo mažu augimu palyginti su praėjusių metų normomis. 2000–2004 m. BVP ES 25 valstybėse narėse vidutiniškai augo šiek tiek daugiau nei 1,5 % per metus. ES yra didelių skirtumų – geriausių rezultatų daugiausia pasiekė neturtingiausios valstybės narės, ypač Baltijos valstybės ir Slovakija, taip pat Graikija ir Airija bei stojančiosios valstybės – Rumunija ir Bulgarija. Kai kuriose palyginti turtingose valstybėse narėse, įskaitant Vokietiją, Daniją, Italiją, Nyderlandus ir Portugaliją bei Maltą, augimo tempai buvo mažiausi – nesiekė 1 % per metus.

Europos Komisijos prognozėse 2005–2007 m. visoje ES numatomas didesnis nei 2 % augimas. Tikimasi, kad augimas bus didesnis nei 3 % per metus 16 iš 25 valstybių narių bei Rumunijoje ir Bulgarijoje. Vokietijoje, Italijoje, Prancūzijoje, Belgijoje, Nyderlanduose, Austrijoje, Danijoje, Portugalijoje ir Maltoje augimas greičiausiai neturėtų viršyti 2 %. Šios šalys sudaro daugiau nei pusę visų ES 27 gyventojų.

1.2. Skirtumai

1.2.1. BVP – naujųjų valstybių narių augimas yra spartesnis, tačiau konvergencija vis dar yra ilgalaikė perspektyva

Gana spartus augimas trylikoje sanglaudos šalių, lyginant su dauguma ES 15 šalių (3,6 % per metus lyginant su ES 15 vidurkiu 2,2 % per metus 1995–2005 m. laikotarpiu) rodo, kad atsirado pajamų konvergencija; tačiau atotrūkis tarp pajamų reiškia, kad prireiks daug metų, kol atotrūkis sumažės visos grupės atžvilgiu. Vis dėlto kai kurios naujosios valstybės narės jau pasiekė mažiausią ES 15 šalių gerovės lygį ir atitinkamai, vienam gyventojui tenkančių pajamų lygis Ispanijoje toliau artėja prie Italijos ir Vokietijos lygio.

1.2.2. Užimtumas – 70 % tikslui pasiekti reikia 24 milijonų naujų darbo vietų

2004 m. ES užimtumas padidėjo 0,6 %. Vidutinis bendras užimtumo lygis¹ padidėjo 0,4 procentiniais punktais ir pasiekė 63,3 % (64,7 % ES 15 ir 56,0 % ES 10). Nepaisant to, kad užimtumas augo gana smarkiai, ES vis dar atsilieka nuo Lisabonos 70 % užimtumo tikslo, kurį reikia pasiekti iki 2010 m. 1998–2004 m. ES 25 buvo sukurta beveik 10 mln. papildomų darbo vietų (šiek tiek mažiau ES 27 dėl smarkaus užimtumo nuosmukio Rumunijoje). Daugiau nei pusė šių darbo vietų buvo sukurta 1998–2000 m., o 2000–2004 m. buvo sukurta 4,5 milijonai darbo vietų. Pastaraisiais metais pastebimai susilpnėjo darbo vietų netekimo tendencija Lenkijoje, Vokietijoje ir Rumunijoje, turėjusi neigiamo poveikio ES 27 rezultatams nuo pat 2000 m. – šiose trijose šalyse 2000–2004 m. bendras darbo vietų skaičius sumažėjo beveik 1,5 mln.

70 % užimtumo tikslui pasiekti reikės 24 milijonų papildomų darbo vietų ES 27 – t. y. reikia beveik 12 % viršyti dabartinį užimtumo lygį. Naujųjų valstybių narių bei Rumunijos ir Bulgarijos atveju, dėl stabiliai mažo užimtumo lygio daugumoje didelių šalių, ypač Lenkijoje ir Bulgarijoje, reikia, kad bendras dabartinis užimtumo lygis padidėtų beveik 25 %.

1.3. Skirtumų tendencijos

Toliau pateikiama padėties ir tendencijų analizė, atsižvelgiant į įvairias tikslines grupes ir regionus, į kuriuos bus orientuota sanglaudos politika 2007–2013 m. pagal 2004 m. liepos mėn. Komisijos pasiūlymus, išlaikytus valstybių narių susitarime Europos Taryboje 2005 m. gruodžio mėn.

1.3.1. Skirtumai tarp tikslų...

Naujasis konvergencijos tikslas 2007–2013 m. (regionams, kurių BVP vienam gyventojui mažesnis nei 75 % ES vidurkio, 2000–2002 m.) taikomas 100 regionų, įskaitant 16, kuriems yra suteiktas laikinas „laipsniško užbaigimo“ statusas² – šie regionai sudaro tik 35 % ES 27 gyventojų. Naujasis regionų konkurencingumo ir užimtumo (RKU) tikslas taikomas iš esmės visoms likusioms Sąjungos šalims, arba 155 regionams, sudarantiems 61 % ES 27 gyventojų, o kiti 13 regionų yra priskiriami „laipsniško ištraukimo“³ regionams (beveik 4 % gyventojų).

¹ Gyventojų, kurių amžius 15–64 m., procentinė dalis.

² Regionai, kuriuose BVP vienam gyventojui buvo mažesnis nei 75 % ES 15 vidurkio (vadinamasis statistinis plėtros poveikis).

³ Regionai, šiuo metu turintys teisę gauti paramą pagal 1 tikslą, net atsižvelgus į statistinį plėtros poveikį, neatitinkantys konvergencijos tikslo kriterijų.

Konvergencijos regionams (įskaitant laipsniško užbaigimo regionus) yra būdingi maži BVP ir užimtumo lygiai bei didelis nedarbas. Bendra jų BVP dalis ES 27 2002 m. yra tik 12,5 % lyginant su 35 % gyventojų dalimi. Nors šiuo metu vidutinis augimas šiuose regionuose yra didesnis nei ES vidurkis, apskritai jis nėra pakankamas, kad artimiausiu metu būtų pasiektas ES vidurkis BVP vienam gyventojui atžvilgiu.

Bendras **RKU regionų** BVP yra gana didelis; tačiau daugelyje regionų augimas yra lėtas ir daugumoje jų užimtumas smarkiai atsilieka nuo 70 % tikslo. Be to, bendras šios grupės nedarbas yra pakankamai mažas, tačiau vis dar siekia beveik 7 %. Augimo tempas yra didesnis „laipsniško išitraukimo“ regionuose, o tai rodo, kad jie sėkmingai baigia įgyvendinti prioritetus pagal 1 tikslą. Vis dėlto šių regionų BVP ir užimtumo lygis vis dar atsilieka nuo kitų RKU regionų, o nedarbas didėja. Šis vidurkis rodo, kad visoje ES yra apčiuopiamų poreikių, kuriems būtinos tolesnės investicijos, pagal Lisabonos tikslus siekiant didesnio augimo potencialo.

1.3.2. ... ir kiekvienas tikslas atskirai

Įvairiuose ES regionuose augimas labai skiriasi; pavyzdžiui, 1995–2002 m. konvergencijos tikslo regionuose augimas vidutiniškai siekė 2,6 % per metus, tačiau 16 šių regionų jis buvo mažesnis nei 1 %, o kituose 15 regionų – viršijo 5 %.

BVP atžvilgiu kiekvieno tikslo regionuose taip pat yra didelių skirtumų. Keliuose konvergencijos tikslo regionuose BVP vienam gyventojui (įvertinant PGS) yra mažesnis nei 25 % ES vidurkio 2002 m., visi jie yra Rumunijoje ir Bulgarijoje (12 neturtingiausių regionų yra būtent šiose šalyse). Tačiau devyniuose regionuose, kuriems taikomos laipsniško užbaigimo nuostatos, BVP vienam gyventojui yra didesnis nei 80 % ES 25 vidurkio. Pagal RKU tikslą (įskaitant laipsniško išitraukimo regionus) 8 regionuose BVP vienam gyventojui yra mažesnis nei 85 % ES 25 vidurkio, o kituose 7 regionuose – už jį didesnis daugiau nei 150 %.

RKU tikslo regionuose užimtumas yra 10 procentinių punktų didesnis nei konvergencijos regionuose. Kiekvieno tikslo regionų užimtumas smarkiai skiriasi. Taigi, konvergencijos regionuose, virš 25 milijonų žmonių gyvena didelio užimtumo regionuose, o kiti 27 milijonai gyvena mažo užimtumo regionuose, o skirtumas tarp mažo ir didelio užimtumo regionų yra didesnis nei 10 procentinių punktų. Apskritai, 70 % užimtumo tikslas pasiektas tik dviejuose konvergencijos tikslo regionuose – Kornvalio (Jungtinė Karalystė) ir Centro (Portugalija).

RKU regionuose vidutinis užimtumas yra didesnis – 66,7 %, bet juose užimtumas tarp mažo ir didelio užimtumo regionų taip pat skiriasi 10 ar daugiau procentinių punktų. 49 RKU regionuose 70 % užimtumo tikslas yra pasiektas.

Po Trečiosios pažangos sanglaudos srityje ataskaitos⁴ paskelbimo, regionų skirtumai beveik nepakito. Tai nestebina, kadangi pagrindiniai makroekonominiai rodikliai retai kada smarkiai pakinta per tokį trumpą laikotarpį. Remiantis ES 27 duomenimis (o ne ES 25 duomenimis, kuriais buvo remiamasi Trečiojoje pažangos sanglaudos srityje ataskaitoje), aišku, kad 2002 m. 10 % ES 27 gyventojų, gyvenančių turtingiausiuose regionuose, sudarė daugiau nei 19 % viso ES 27 BVP, o 10 % gyventojų, gyvenančių pačiuose neturtingiausiuose regionuose, – tik 1,5 %. Įvertinant PGS (perkamosios galios standartus), BVP atžvilgiu 10 %

⁴ COM (2005) 192, 2005 5 17.

turtingiausiųjų gyventojų sudaro šiek tiek daugiau nei 15 % BVP, o 10 % neturtingiausiųjų – daugiau nei 3 %. Atsižvelgiant į PGS, BVP santykis tarp 10 % turtingiausiųjų ir neturtingiausiųjų yra 5:1. PGS koregavimas yra svarbus. Nepakoregavus santykinį kainų santykis (eurais) yra 12,5:1.

1.3.3. MTTP ir IRT (informacinių ir ryšių technologijų) indėlis į tvarų augimą

MTTP yra vienas pagrindinių veiksnių, lemiančių regiono inovacinį pajėgumą. Ne visi regionai gali turėti didelį MTTP pajėgumą, todėl didelių MTTP skirtų išlaidų koncentravimas gana ribotam ES regionų skaičiui kelia susirūpinimą. Išlaidų MTTP sąmatos pagal regioną⁵ rodo, kad 35 regionuose MTTP intensyvumas viršija Lisabonos tikslą – 3 % BVP vidurkį visoje ES. Šie 35 regionai sudaro 46 % visų išlaidų MTTP ES 27, o tai yra dukart daugiau nei jų BVP dalis. Didžiausios išlaidos MTTP sudaro 7 % BVP Braunšveige (Vokietija), o kituose 12 regionų viršija 4 %.

Veiklos koncentravimas šioje srityje neišvengiamai reiškia, kad daugelyje regionų beveik nėra išlaidų MTTP – 47 regionuose išlaidos MTTP nesiekia 0,5 % BVP. Bendrai šie 47 regionai sudaro apie 0,5 % visų išlaidų MTTP ES 27 (jų BVP dalis yra 3,5 %).

Prieiga prie IRT taip pat laikoma svarbia paskata žinių ekonomikai plėtoti. 2005 m. visoje ES beveik pusė namų ūkių turėjo prieigą prie interneto. Palyginus duomenis, matyti, kad esama didelių skirtumų tarp valstybių narių, interneto skverbties lygis Nyderlanduose, Danijoje ir Švedijoje viršija 70 %, o Lietuvoje, Čekijoje, Vengrijoje, Slovakijoje ir Graikijoje – siekia apie 20 %. Apskritai, interneto skverbties lygis yra žymiai mažesnis naujosiose valstybėse narėse, išskyrus Slovėniją (48 %) ir Latviją (42 %).

Šiuo metu 1 tikslo regionuose tik apie vienas trečdalis visų namų ūkių turi prieigą prie interneto. Šiuose regionuose prieiga prie interneto yra mažesnė lyginant su kitais tos pačios valstybės narės regionais; šis skirtumas ypač akivaizdus Ispanijoje, Belgijoje ir Italijoje. Tačiau, skirtumai yra didesni tarp valstybių narių, o ne jose pačiose, pavyzdžiui, 1 tikslo Švedijos, JK ar Vokietijos regionuose prieigos prie interneto lygis yra didesnis nei visuose ES namų ūkiuose, ir, pvz., žymiai didesnis už prieigos lygį ne 1 tikslo Italijos regionuose. Todėl interneto naudojimo atžvilgiu ir toliau išlieka teritorinis plačiajuosčio ryšio atotrūkis; plačiajuostis ryšys yra prieinamas 90 % ES 15 miesto vietovių namų ūkių, o kaimo vietovėse – tik 60 %.

2. NAUJAUSI POKYČIAI ES SANGLAUDOS POLITIKOS SRITYJE

2.1. Biudžeto vykdymas 2005 m. – didžiausi įsipareigojimai

2005 m. iš ERPF, Sanglaudos fondo ir šalių kandidačių pasirengimo narystei fondo (ISPA) buvo skirta 27,1 mlrd. EUR kartu su ESF įsipareigojimais, siekiančiais 11,2 mlrd. EUR, – didžiausia vieneriems metams sanglaudos politikos sričiai kada nors skirta suma. Iš viso 2005 m. iš ERPF išmokėta 16,9 mlrd. EUR, o iš Sanglaudos ir ISPA fondų – 3 mlrd. EUR. ESF mokėjimai siekė 11,2 mlrd. EUR.

⁵ Vertinant šiuos duomenis susiduriama su sunkumais, todėl Švedijos, Belgijos ir Airijos atveju buvo remiamasi nacionaliniais duomenimis, JK atveju – NUTS 1 lygiu, o duomenų apie Maltą nėra.

Visa iš 4 struktūrinių fondų, Sanglaudos fondo ir ISPA išmokėta suma 2005 m. buvo didesnė nei 33 mlrd. EUR. Kalbant apie įgyvendinimą, pradiniu programavimo laikotarpiu po įstojimo naujosiose valstybėse narėse įgyvendinimo tempas 2004–2005 m. buvo toks pat kaip senųjų valstybių narių programų lygiaverčiu pradiniu laikotarpiu 2000–2006 m.

2.2. Bendrijos strateginės gairės sanglaudai 2007–2013 m.

Žengdama pirmąjį žingsnį pradedant diskusiją apie naujosios kartos sanglaudos politikos programų prioritetus, 2005 m. liepos 6 d. Komisija paskelbė dokumento projektą „Sanglaudos politika ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui skatinti: Bendrijos strateginės gairės 2007–2013 m.“⁶.

Gairių projekte nustatomi naujų programų, kurios bus remiamos Europos regioninės plėtros fondo (ERPF), Europos socialinio fondo (ESF) ir Sanglaudos fondo lėšomis, metmenys. Ateityje sanglaudos politikos programoms teks svarbiausias išbandymas – prisidėti prie augimo ir darbo vietų kūrimo pagal atnaujintą Lisabonos darbotvarkę. Gairių projekte sanglaudos politika laikoma pagrindine priemone ES lygiu siekiant įgyvendinti ES ambiciją tapti: a) patrauklesne vieta investicijoms ir darbui; b) spartaus augimo, konkurencingumo ir inovacijų erdve; c) visiško užimtumo ir didesnio produktyvumo vieta, kurioje būtų daugiau ir geresnių darbo vietų.

Priėmus gairių projektą, 2005 m. liepos mėn. Komisija pradėjo viešąsias konsultacijas, siekdama sužinoti visuomenės nuomonę apie naujosios kartos sanglaudos politikos programų prioritetus. Konsultacijų rezultatai padės parengti galutinę gairių redakciją, kurią Komisija pateiks Tarybai po naujųjų reglamentų priėmimo 2006 m., atsižvelgusi į Europos Parlamento ir Regionų komiteto bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę.

2.3. „Sanglaudos politika ir miestai: miestų indėlis į augimą ir darbo vietų kūrimą regionuose“

Papildydama Bendrijos sanglaudos politikos strategines gaires 2007–2013 m., 2006 m. Komisija paskelbs komunikatą dėl svarbaus miesto vietovių indėlio į augimą ir darbo vietų kūrimą regionuose. Šis dokumentas padės valstybėms narėms ir regionams parengti sanglaudos politikai skirtas nacionalines strategines orientacines sistemas ir atitinkamas veiklos programas. 2005 m. lapkričio 23 d. buvo paskelbtas Komisijos tarnybų darbo dokumentas, skirtas miesto vietovių indėliui į augimą ir darbo vietų kūrimą regionuose (žr. priedo 4 lentelę).

Nors nacionaliniu ir regionų lygiu esama didelės kompetencijos, labai naudingi gali būti ir miestai, ypač kai jų gebėjimai veikti yra remiami pagal Europos programas. Gairėse dėl įvairių prioritetinių sričių, kuriose miestai gali imtis veiksmų, numatoma didinti patrauklumą arba „pasirengti investicijoms“, skatinti verslumą, galimybes įsidarbinti ir žinių ekonomikos augimą; vystyti bendruomenę ir mažinti skirtumus tarp apylinkių ir socialinių grupių, didinti vietos saugumą ir nusikaltimų prevenciją. Miestuose esama ne tik galimybių, bet ir iššūkių, todėl būtina atsižvelgti į konkrečias problemas, su kuriomis susiduria miestų vietovės. Taip pat svarbi veiksminga partnerystė, sutelkianti visų lygių veiksmus šioms problemoms spręsti.

⁶ COM (2005) 299, 2005 7 5

2.4. Sanglaudos politika – augimo ir užimtumo strategijos pagrindas

Atnaujinus Lisabonos strategiją, sanglaudos politika laikoma pagrindine priemone Bendrijos lygiu, padedančia įgyvendinti augimo ir užimtumo strategiją, ne tik dėl to, kad ji sudaro vieną trečdalį Bendrijos biudžeto, bet ir dėl to, kad vietos ir regionų lygiu parengtos strategijos taip pat turi tapti neatskiriama pastangų skatinti augimą ir užimtumą dalimi. MVĮ vaidmuo, poreikis patenkinti vietos žinių reikmes, įmonių grupių svarba, poreikis kurti vietos inovacijų centrus yra toks didelis, kad daugeliu atvejų strategijas taip pat reikia kurti „iš apačios“, regionų ir vietos lygiais. Be to, tai taikoma ne tik ekonomikos darbotvarkei, tačiau ir platesnio masto pastangoms, siekiant įtraukti piliečius, kurie partnerystės ir daugialypių valdymo susitarimų, pagal kuriuos yra valdoma sanglaudos politika, pagalba turi galimybę tiesiogiai įsitraukti į Sąjungos augimo ir užimtumo strategiją.

Šis požiūris grindžiamas Bendrijos sanglaudos politikos strateginėse gairėse 2007–2013 m. nustatytais prioritetais ir pasiūlymu, kad kiekybiniai išlaidų tikslai naujos kartos sanglaudos politikos programose būtų nustatomi tokiu būdu, kad tam tikra procentinė lėšų dalis būtų panaudota tikslams, kurie yra aiškiai susiję su augimo ir užimtumo strategija (lėšos nustatytiems tikslams). Pagal 2005 m. gruodžio mėn. Europos Tarybos išvadas prieš įvykstant paskutinei plėtrai 15 valstybių narių parodys pavyzdį, priimdamos ambicingus lėšų skyrimo tikslus (konvergencijos ir regionų konkurencingumo bei užimtumo tikslai sudaro atitinkamai 60 % ir 75 % bendrų išlaidų). Naujosios valstybės narės turi galimybę savanoriškai skirti atitinkamas lėšas nustatytiems tikslams. Pagal reglamentų projektus privaloma pranešti apie pasiekimus skiriant lėšas nustatytiems tikslams.

Kaip augimo ir užimtumo strategijos naujojo valdymo etapo dalį, 2005 m. rudenį valstybės narės pateikė savo nacionalinius reformų planus. Komisija įvertino šias nacionalines strategijas 2006 m. sausio mėn. priimtoje metinėje pažangos ataskaitoje⁷.

Metinėje pažangos ataskaitoje (MPA) pateikiamos kelios rekomendacijos dėl sanglaudos politikos. Pirmiausia valstybėms narėms rekomenduojama užtikrinti, kad lėšos Bendrijos sanglaudai ir kaimo plėtrai būtų skiriamos siekiant bendrai remti Lisabonos strategiją. Kitaip tariant, sanglaudos politikos programomis turėtų būti tiesiogiai remiamos nacionalinės reformų programos. MPA ypač rekomenduojama, kad atsižvelgiant į naujas sanglaudos politikos programas, naujosios valstybės narės turėtų būti skatinamos lėšas sanglaudos politikai skirti priemonėms, padedančioms siekti Lisabonos tikslų, kaip 2005 m. gruodžio mėn. Europos Taryboje susitarė ES 15.

Antra, MPA pabrėžiamas poreikis dėti daugiau pastangų kuriant koordinavimo mechanizmus tarp atsakingų už nacionalines reformų programas ir tarp rengiančiųjų sanglaudos politikos programas 2007–2013 m. Šiuos ryšius būtina kurti nedelsiant, kadangi šių programų rengimas suintensyvėjo, pirmiausia priėmus nacionalines strategines orientacines sistemas. Trečia, metinėje pažangos ataskaitoje pažymima, kad valstybės narės turėtų atsižvelgti į makroekonominę sanglaudos politikos lėšų pervedimo poveikį. Galiausiai, MPA rekomenduojama, kad naujos kartos sanglaudos politikos programose atsispindėtų nacionalinėse reformų programose numatyti prioritetai ir 4 prioritetiniai veiksmai⁸.

⁷ COM (2006) 30, 2006 1 25.

⁸ 1) daugiau investicijų į žinias ir inovacijas; 2) išlaisvinti įmonių, ypač MVĮ, potencialą; 3) globalizacija, senėjimas ir atsakomieji veiksmai; ir 4) siekti veiksmingos ir integruotos ES energetikos politikos.

2006 m. pavasario Europos Vadovų Taryba patvirtino daugelį MPA rekomendacijų ir pateikė išvadą, kad valstybės narės, rengdamos nacionalines strategines orientacines sistemas, turėtų atsižvelgti į nacionalinių reformų programų prioritetus.

2.5. Ištekliai: 2005 m. gruodžio mėn. Europos Vadovų Tarybos išvadų santrauka

2005 m. gruodžio mėn. Europos Vadovų Tarybos išvados ir 2006 m. gegužės 17 d. priimtas institucijų susitarimas yra pagrindas EP ir Tarybai siekti susitarimo dėl Bendrijos biudžeto finansinės struktūros 2007–2013 m., lemiamo žingsnio rengiant naujos kartos sanglaudos politikos programas. Atsižvelgiant į tai, sanglaudos politikos biudžetas 2007–2013 m. sudarytų 308 mlrd. EUR, lygių 0,37 % BNP ES 27. Tai rodo sumažėjimą 10 % lyginant su Komisijos pasiūlymu, daugiausiai sumažinus lėšas Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslui ir regionų konkurencingumo bei užimtumo tikslui (išskyrus laikiną „laipsniško įsitraukimo“ laikotarpį), atitinkamai -50 % ir -20 %. Todėl reikia sutelkti didesnes pastangas siekiant užtikrinti efektyvų ir veiksmingą Bendrijos išteklių naudojimą.

Naujosioms valstybėms narėms būtų skirta 51,3 % bendrų sanglaudos politikos išteklių. Imant metinius vidurkius, absoliučiais skaičiais tai atitinka prieinamų finansinių išteklių padidėjimą apie 165 %, lyginant su 2004–2006 m. (kasmet). Kalbant apie didžiausią pervedimą nacionaliniams biudžetams (ribų nustatymas), vidutiniai pervedimai naujosioms valstybėms narėms sudaro apie 3,5 % jų BVP, lyginant su Komisijos siūlomais 3,8 %.

Gruodžio mėn. Europos Vadovų Tarybos išvados, patvirtintos 2006 m. gegužės mėn. pasiektu politiniu susitarimu dėl teisės aktų pasiūlymų, taip pat padėjo paspartinti naujų teisės aktų tekstų rengimą, ypač patikslinus Tarybos poziciją dėl kelių klausimų, pvz., negrąžintino PVM tinkamumo, būsto išlaidų, didžiausio bendro finansavimo lygio ir jo apskaičiavimo pagrindo bei automatinio išipareigojimų panaikinimo (N+2) taisyklės taikymo. Apskritai, valstybės narės mėgino pasiekti didžiausio lankstumo skiriant, valdant ir prižiūrint Bendrijos išteklius. Siekiant užtikrinti finansinę discipliną ir Komisijos skatinamą koncentravimą teminiu, finansiniu bei geografiniu aspektais, reikės priimti naujas nuostatas.

2.6. Naujų sanglaudos politikos programų inovacijos

Praėjusiais metais Komisija rengė naujas priemones, skirtas padėti valstybėms narėms ir regionams tobulinti projektų kokybę, tuo pat metu siekiant didesnio Bendrijos finansinių išteklių poveikio, didinant sanglaudos politikos sverto efektą. Atitinkamai, naujose programose buvo parengtos konkrečios iniciatyvos, skirtos skatinti naujų įmonių ir labai mažų įmonių finansų inžineriją, derinant techninę pagalbą ir subsidijas su ne dotacinėmis priemonėmis, pvz., paskolomis, akciniu ir rizikos kapitalu bei garantijomis. Šių veiksmų bus imamasi Komisijai ir Europos investicijų banko grupei bei kitoms tarptautinėms finansų institucijoms susitarus glaudžiau bendradarbiauti finansų inžinerijos srityje pagal 2006 m. gegužės 30 d. pasirašytus susitarimo memorandumus. Bendradarbiavimo šioje srityje pridėtinė vertė apima papildomų paskolų išteklių teikimą verslo kūrimui ir vystymui ES regionuose; pagalbą finansų ir valdymo ekspertams iš specialistų institucijų, pvz., EIB grupės ir kitų tarptautinių finansų institucijų, bei apskritai, iš finansų sektoriaus; svarių paskatų, skirtų padėti paramos gavėjams sėkmingai panaudoti paramą, derinant subsidijas su paskolomis, kūrimą; ir ilgalaikio tvarumo užtikrinimą dėl atsinaujinančių subsidijų skyrimo finansų inžinerijos veiksmams.

2.6.1. JASPERS

JASPERS (*angl.* Joint Assistance in Supporting Projects in European Regions) – „Bendra parama projektams Europos regionuose remti“ – nauja Komisijos, Europos investicijų banko ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko techninės pagalbos partnerystė. Ja galės naudotis valstybės narės, rengdamos didelius projektus, kurie bus remiami Sanglaudos fondo ir ERPF. Tai rodo didelę EIB ir ERPB patirtį rengiant didelius projektus, ypač transporto ir aplinkos sektoriuose. Suderintomis trijų institucijų pastangomis bus siekiama remti sėkmingą sanglaudos politikos įgyvendinimą 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu, smarkiai padidinant projektų rengimui skirtas lėšas.

Pagrindinė JASPERS paskirtis – padėti valstybėms narėms vykdyti sudėtingą kokybiškų projektų rengimo užduotį, kad Komisijos tarnybos galėtų sparčiau patvirtinti juos ES paramai. Tai apima paramą projektų rengimui, remiantis brandžios valstybinės ir privačios partnerystės susitarimais. Pagal JASPERS visapusiška parama bus teikiama visais projektų rengimo ciklo etapais nuo pradinio projekto identifikavimo iki Komisijos sprendimo skirti paramą.

2.6.2. JEREMIE

Siekiant pagerinti galimybes gauti finansavimą verslo plėtros tikslais, kartu su Europos investicijų fondu (EIF) buvo parengta nauja iniciatyva. Iniciatyva „Bendros Europos lėšos mikro ir vidutinėms įmonėms“ (*angl.* Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises, JEREMIE) pradėta vykdyti 2006 m., pirmiausia atlikus tyrimą dėl finansų inžinerijos produktų teikimo skirtumų valstybėse narėse ir regionuose (pvz., rizikos kapitalo fondai, paskolos ir garantijos).

Tai suteiks galimybę pasirengti antram etapui, kuriuo EIF ar panaši finansų institucija padės valdžios institucijoms, atsakingoms už sanglaudos programas, sumažinti nustatytus skirtumus. Ši parama bus skiriama profesionaliam išteklių, skirtų pagal programą plėtoti galimybes finansavimui gauti, valdyti ir pritraukti bei akredituoti finansinius tarpininkus, kurie tarpininkautų teikiant paskolą verslo plėtrai. Tačiau, kad JEREMIE iniciatyva būtų sėkmingai įgyvendinta, reikės valstybių narių ir regionų valdžios institucijų visiškos paramos ir bendradarbiavimo.

2.6.3. JESSICA

Pradėta įgyvendinti ir JESSICA (Bendra Europos parama tvariam augimui miestų vietovėse, *angl.* Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas) iniciatyva, kaip pagrindas Komisijos ir EIB, Europos plėtros banko (EPB) tarybos ir kitų tarptautinių finansų institucijų (TFI) glaudesniai bendradarbiavimui finansų inžinerijos srityje, siekiant tvaraus miestų augimo. Šios iniciatyvos paskirtis yra teikti valdžios institucijoms parengtus sprendimus, padedant įgyvendinti sudėtingą užduotį – naudojantis atsinaujinančiais fondais finansuoti miestų atnaujinimo ir plėtros projektus.

JESSICA yra diegiama Komisijos, Europos investicijų banko ir Europos plėtros banko tarybos partnerystės pagalba.

2.6.4. Viešųjų paslaugų modernizavimas

ESF reglamento projekte naujam programavimo laikotarpiui numatytas naujas konkretus konvergencijos tikslo prioritetas, kuriuo siekiama stiprinti institucinius gebėjimus ir viešojo

administravimo institucijų bei viešųjų paslaugų veiksmingumą nacionaliniu, regionų ir vietos lygiu. Šis prioritetas ypač pabrėžiamas Bendrijos sanglaudos politikos strateginėse gairėse 2007–2013 m., kuriose jis pateikiamas kaip gairė imtis veiksmų.

Šiuo prioritetu iš esmės siekiama remti viešojo administravimo institucijų ir viešųjų paslaugų reformą pagal Europos užimtumo strategijos tikslus, siekiant gerinti darbo kokybę ir produktyvumą, ir šiuo atžvilgiu didinti viešojo administravimo institucijų veiksmingumą ir našumą.

Pagal naująjį prioritetą teikiama parama turėtų padėti viešojo administravimo institucijoms ir viešosioms paslaugoms tapti stipria paskata valstybių narių ir regionų konkurencingumui, plėtrai ir augimui. Naujojo prioriteto įgyvendinimas turėtų paskatinti visapusišką atitinkamų viešojo administravimo institucijų ir viešųjų paslaugų reformą arba modernizavimą, nustatant sritis, kuriose labiausiai reikalingos intervencijos, turinčios joms didžiausios pridėtinės vertės.

2.7. Strateginės gairės kaimo plėtrai ir Europos žuvininkystės fondas

2005 m. rugsėjo mėn. Taryba priėmė naują reglamentą dėl kaimo plėtros⁹. 2007–2013 m. ES kaimo plėtros politika bus siekiama trijų pagrindinių tikslų: gerinti Europos žemės ūkio ir miškų ūkio konkurencingumą remiant restruktūrizavimą, plėtrą ir inovacijas; remiant žemės valdymą, gerinti aplinką ir kaimą; gerinti gyvenimo kokybę ir skatinti ekonominės veiklos įvairinimą kaimo vietovėse. ES kaimo plėtros politika nebebus struktūrinių fondų dalimi, tačiau abiejose politikos kryptyse bus bendradarbiaujama remiant ekonominės veiklos įvairinimą kaimo vietovėse. Naujoji kaimo plėtros politika bus finansuojama iš vieno fondo – Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP), kurio biudžetas 2007–2013 m. laikotarpiui pagal 2005 m. gruodžio mėn. Tarybos susitarimą dėl finansinių perspektyvų viso sudarys 69,75 mlrd. EUR¹⁰.

Bendrijos kaimo plėtros strateginės gairės buvo priimtos 2006 m. vasario mėn. Tarybos sprendimu. Strateginėse gairėse nurodomos sritys, kurios yra svarbios siekiant įgyvendinti Bendrijos prioritetus, visų pirma susijusius su Geteborge patvirtintais darnaus vystymosi tikslais ir atnaujinta Lisabonos strategija ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui.

Sanglaudos politika, pagal kurią vykdomi veiksmai kaimo vietovėse, jau prisideda prie kaimo plėtros. 2000–2006 m. daugiau nei 2 mlrd. EUR iš ERPF išteklių buvo skirta konkrečioms su žemės ūkiu ir miškų ūkiu susijusioms priemonėms, skatinančioms kaimo vietovių prisitaikymą ir plėtrą. Tai papildys išteklius, skirtus kitiems su gamybos aplinka susijusiems aspektams, ir investicijas į pagrindines infrastruktūras kaimo vietovėse. 2007–2013 m. sanglaudos politika ERPF lėšomis ir toliau rems ekonominės veiklos įvairinimą kaimo vietovėse.

Bus svarbu užtikrinti nacionalinių strateginių planų ir kaimo plėtros programų papildomumą ir sąveiką su nacionalinėmis strateginėmis orientacinėmis sistemomis (NSOS) ir struktūrinių fondų programomis, siekiant patenkinti ES kaimo vietovių poreikius kuriant darbo vietas ir įvairinant ekonominę veiklą. Komisija skatina valstybes nares ypatingą dėmesį skirti kaimo vietovių vaidmeniui įgyvendinant Lisabonos tikslus ir ištirti vietos potencialo panaudojimo galimybes.

⁹ 2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai.

¹⁰ Prieš moduliavimą iš tiesioginių žemės ūkio išmokų.

2004 m. liepos mėn. Komisija priėmė Europos žuvininkystės fondo (EŽF) reglamento projektą. Pagal 2005 m. gruodžio mėn. susitarimą dėl finansinių perspektyvų visas EŽF biudžetas 2007–2013 m. sudarys 3,849 mln. EUR.

Pradiniame pasiūlyme numatytos Bendrijos strateginės gairės EŽF buvo įtrauktos į EŽF reglamentą kaip pagrindiniai principai. Šiais pagrindiniais principais atsižvelgiama į ES prioritetus ir ypač į Lisabonos augimo ir užimtumo strategiją.